

Claire Bretecher.

CLAIRE

"Mä olen ruma", sanoo masentunut tyttö baby doll-yöpaidassa. "Älä viitsi" urisee hänen miehensä peiton alta. "Mä olen ihan kuvottava" nainen sanoo ja puristelee reitensä selluliittia, pyllistään samalla sänkyä päin. "Tuohan on somaa", mies sanoo. "Tämähkö somaa, tämähkö somaa" kirkuu nainen reisiään taputellen. "Onnn, onnn, hokee mies. "Ei voi olla yhtään itseluottamusta kun tietää ettei miellyttä ketään", nainen nyyhkii sängyn reunalla. Mies kohentautuu lohduttamaan. "Kyllä sä mulle kelpaat", mies sanoo. "Sulle, tietenkkin", nainen sanoo, "mutta mä en koskaan tule miellyttämään ketään normaalia kundia". Mies vaikenee, synkistyy. Nainen kääntyy miestä kohti ja sanoo: "Kuule, enkö mä voi sanoa yhtään mitään ilman että sä alat heti murjottaa!"

Claire on armoton.
 Claire Bretecher, Frustreresarjakuvan tekijä (suomeksi Turhajoukko) asuu Pigallen kat-

Omakuvana

17 BILSTE. 02 N 03 N 21 01 02

claire

tomeren keskellä.

Clairella on farkut ja puoli-reiteen ulottuva säkkimäinen vaalea villapaita, nenällä isot metallisankaiset lasit. Viileän kauniina hän seisoi ateljeensa oviaukossa ja pyysi sisään, turhia hymyilemättä. Lähähän, ovissahan ei ole nimiä, olin kömpinyt kapeita kopisevia puupor-taita takapihan eri portaikois-sa.

Claire asettui lojumaan pit-kään upottavaan sohvaan, joka näytti heti tutulta.

Sehän on se sohva, mihin Claire istuttaa, makuuttaa kaik-ki tyyppinsä, isonenäiset feminis-tipimit, sotkuista uusfilosofiaa latelevat piippu- ja viskilasi-miehet, kammottavat kakarat, ilkeät anopit. Ja vaihdevuosi-tädit, jotka erittelevät miehiä, vaikkapa näin:

"Minusta ne käyvät mahdottomiksi heti 40 jälkeen. Silloin niille pitää aina sanoa että "ihanaa", muuten ne suuttuu, ne luulevat olevansa suuria rakastajia kun lipovat sun korvaasi - itse mi-nä inhoan sitä. Niille tulee nälkä milloin mistäkin syystä, pitää nousta paistamaan niille muniä, pitää ajatella niiden ter-veyttä. Aina niitä kivistää jos-takin, kosk-an ne ei viitsisi viedä loiraa ulos, niillä on vain työ mielessä, niitä pitää kaikin tavoin pönkittää. Ja sit-ten ne vielä ravaa pikkutyttöjen perässä! Isässäsi minä kestin

*de mon temps une jeune fille
n'aurait jamais dit à sa
grand-mère paternelle
d'aller se faire mettre!*

sit 15 vuotta. Raymondin kansa-peli oli tasan, mäkatsoin anta-neeni tarpeeksi. Nyt mä harras-tan ihan nuoria, siinä 17-vuo-tiaita poikia, kas niillä ei ole käynnistysvaikeuksia, ne jaksaa monta kertaa, sitten ne vielä kiit-tää ja vie roskat ulos menses-sään... (Äiti, huudahtaa tytär tässä ruudussa). Sinä olet nuori, sulla on hyvä asema, voit suoda itsellesi sen vanhan fallokraat-tisi. Mikä minä olen sinua neuvomaan, mutta jos tydyt pel-kistä puheista niin ohi menee ennen kuin huomaatkaan (äiti, meillä menee ihan hyvin, huomaut-taa tytär). Mainiota, sittenhän kaikki on parhain päin. Mutta: kun tulet tähän ikään, tyttöseni, niin tulet varmasti sanomaan: "Äitiparka oli oikeassa".

Ranskan paras sosiologi, niin-hän Clairesta on sanottu.

Kaikkeen mitä hänestä on sa-nottu, hän kohauttaa kauniita olkapäitään (olen nähnyt ne pal-jaina naistenlehden kansikuvassa, Clairen olkapäät).

Ainoa ilmiö, mille Claire ei kohautta olkapäitään on B.D. eli sarjakuvat. Hän rakastaa sarja-kuvia, hän on ahminut sarjakuva-lehtiä ja piirtänyt sarjakuvia jo pikkutyttöistä.

"Kummallista että sarjakuvia vähätellään mutta sama aihe pääkirjoituksessa voidaan ottaa vakavasti" hän sanoo.

Joku keksi hänet sarjakuva-lehtien sivuilta ja hänet palkat-tiin Nouvel Observateur-lehden piirtäjäksi: sivu viikossa. "Jotteis meistä tulisi lopullisen tosikkoja", väitetään kieltä-mättä kuivakkaan lehden päätoi-mittajan Jean Danielin sanoneen.

Frusträs kohahti heti lukijan päähän. Näitkö viimeisen Bretecherin? lause siivittyi. Koko lehti pi-

*... surtout la
bouche pleine!*

*de mon temps
une jeune fille
ne sortait jamais
sans gants!*

ristyi.

"Nyt jokainen Nouvel Obs -toi-mittaja väittää että juuri hän hoksasi palkata minut", hymähti Claire.

Hän sanoi kyllä hyväksyvänsä lehden linjan, mutta "oma po-liittinen ajatteluni on äärim-mäisen epämääräistä. Ja se vaihtuu usein".

Mikä Claire oikein on? Hän vastustaa kaikkia määritelmiä, naureskelee sarjakuvansa ana-lysoijille, useimmiten ei edes viitsi lukea niitä. Minusta hän on hyvä piirtäjä, persoonallisen ilkeä. Hänellä on näkemystä.

Useimpiin kysymyksiin hän vastaa puhahtamalla "en tiedä". Mieluiten hän juttelee kynäste-ristä, paperista, valopöydästä jolla hän piirtää, muista piir-täjäistä. Hän arvostaa tavattomas-ti amerikkalaista karikatyristä David Levineä, esimerkiksi.

"Ideat, no jaa... En minä tiedä mistä ne tulevat. Lehtiä lukemalla ei ideoita saa - vaika aina kun ryhtyy lukemaan leh-teä, sitä toivoo että keksisi sieltä idean. Idean keksiminen on hurjan työlästä, siksi sarjan piirtäminen jääkin aina viimei-seen painonnoheteeseen..."

Entä kahvilat, kadut, bussit, sieltäkö hän imee dialogin?

"Eivät ihmiset kadulla juttele kiinnostavia, eikä akustiikkakaan ole oikein hyvä. Mutta kuulin

minä kerran yhdessä ravintolassa naapuripöydästä yhden kivan lau-seen: "Sitä ei voi kuvitella, kuinka arkipäiväistä on istua notariatissa töissä".

"Aika kovaa minun asuinkump-panilleni on tietysti se, että kaikki luulevat häntä siksi miestyypiksi, joka näissä esiin-tyy. Kaikki sanovat hänelle että varmasti se olet sinä, aivan varmasti - mutta näin ei ole."

Clairea on ihasteltu kenties eniten sillä perusteella, että hän on löytänyt "tyypillisen intellektuellin", "tyypillisen feministin", että hän osaa pi-ruilla "tyypillisille ranska-laisuksille", "tyypillisille muotiv-ateille."

Hin kohautti olkapäitään. "Ei ole olemassa mitään tyy-pillistä. Mikä on intellektuel-li? En minä tiedä. Vasemmisto-intellektuelleja luulevat ole-avana kaikki ne, jotka sanovat olevansa vasemmistointellektuel-leja."

Jos kyselee, monessako maas-sa Turhaa joukkoa julkaistaan, ei Claire ole muistavinaan, tie-tävinään. "Ehkä kahdessatois-ta, kolmessatoista."

Hän ei ole koskaan nähnyt sarjaansa esimerkiksi suomenkie-lisenä. "Kyllä se kai tulee agentille, mutta ei minua kiin-nosta", Claire sanoi, asialli-sesti.

Lapsista hän ei erityisesti tykkää, senhän näkee siitäkin, että hän kuvaa lapsia niin osu-vasti.

"En pidä myöskään eläimistä." Mistä hän tykkää?

Ilmeisesti sohvalla loikomi-sesta, jalat sekaisin:

"Minä osaan vetelehtiä. Käyn näyttelyissä, ostoksilla. Luen paljon, tänne tulevat kaikki mah-dolliset kirjat, kun avomies on kriitikko."

Tulevaisuus? Claire kohautti

olkapäitään. "Ehkä teen vähän pitempiä sarjoja, kokonaisuuksia. Kuvitan jotain, mutta en satuja, en ole tarpeeksi lapsellinen - vaikka mitä se sitten on, lapsellisuus?"

Claire ei ainakaan ole lapsellinen, ei. Vaalean otsatukan alla taitea juonia etevä bisnesnainen. Claire on esimerkiksi itse kustantanut kaikki Turha joukko -albumit (jotka heti ilmestyttyään ovat nousseet best-sellereiksi) jättänyt välikädet pois.

Feministit iloitsevat siitäkin, ja julistavat samalla että Claire on todistus siitä, "että nainenkin osaa nauraa".

Jolon Claire:

"Tottakai nainen on aina osannut nauraa. Sitä ei vain ole haluttu nähdä, naisen huumoria ei ole hyväksytty".

Mutta Claire ei halua esiintyä pioneerinä, ei edes naisasianaisen - juuri heittä hän rusikoi piirroksissaan, kuten muitakin muoti-ilmiöitä, loistohuviloilla vetelehtiviä luonnonsuojelijoita diskoissa pyöriä vallankumouksellisia. Ovela tyttö.

Kysymättä jäi, sillä kertaa, laittaako hän ruokaa avomiehele. Kuka pesee sukat? Muistin vasta portaissa että tuo tematiikka toistuu Clairen sarjoissa: noin kuuden-seitsemän ruudun verran kertoo työstä tuleva nainen nojatuolissa lueskelevalle miehelleen kuinka väsynyt hän on, kuinka kaamea päivä oli töissä, miten kammottavia työtoverit ovat, kuinka kaikki kaatuu päälle. Nainen näyttää tosi uupuneelta. Viimeisessä ruudussa mies katsahtaa lehtensä takaa: "Mihin aikaan syödään?"

Ja toisessa nainen - sama nainen, kenties, ainakin samanhenkinen - julistaa monen ruudun verran että nyt on kaikki lopussa, hän on kvllästynyt, hän lähtee, jähkösön kaikki, ei tästä tule mitään jne. mies kuuntelee vaiteliana. Nainen marssii eteiseen, vetää takin ylle. Viimeisessä ruudussa hän takki päällä huutaa eteisestä: "Mitä sinä tahtoisit päiväliseksi?"

Juha Tantt

Kappale Juha Tanttun kirjasta Ranskalaisia pastilleja (Otava 1981).

